

	Iktatószám	<h1>Budapestre vonatkozó ujságcikkek</h1>	Osztályozás	
			Tárgy	784.96
	Szerző	Cs. Pairs Ödön.	Hely	
	Cím	Ó. Budai magyarok ünnepe.	Idő	1911
	Forrás:	Pesti hírlap.	Személy	
	Bp.	1911 VIII/9.	(Köt. v. füz.)	
	(Hely)	(Idő)		

Az óbudai magyarok ünnepe.

(A legrégibb fővárosi dalosegyesület jubileuma.)

Pár évvel ezelőtt ritka volt Óbudán a magyar szó. Az öreg, kedélyes svábok teljesen elzárták magukat a mi szép fővárosunktól, valóságos kis kolóniát alkottak. Megcsontosodott sovínizmussal utasítottak vissza minden törekvést, amely anyanyelvük megváltoztatására irányult. Ma már a legujabb nemzedék szinmagyar, csak az öregek ragaszkodnak még az anyanyelvükhöz, lassankint teljesen tért hódít a mi szép, zengzetes nyelvünk. Kétségtelen, hogy az előző kormányok nagyon sokat tettek a magyarosodásért, de az oroszlanréz mégis a magyar tanítósságot illeti, akik nagy lelkesedéssel fogtak hozzá Óbuda megmagyarosításához.

Soha még olyan szép munkát nem végzett a tanítósság, mint Óbudán. Nagy körültekintéssel, bölcs ravaszsgal fogtak a dologhoz. A legerőkenyebb oldalukról támadták meg a jóindulatu svábokat. Jól tudták, hogy Óbuda népe igen muzsikális természetű, mulatni, vigadni szeret nótával, dallal, zenével. Érzésteli, színes dalainkhoz fordultak. És megindult a leggyönyörűbb munka a magyarosodásért. Pattogó, friss énekeinkkel lopták a lelkiükbe a szép magyar szót a rövid ötven esztendő alatt még az agg svábok is megtanulták édes anyanyelvünket, ha egyébrt nem is, egy szép nóta, egy friss csárdás kedvéért. Ma már az óbudai svábok hazafias, magyar érzélem tekintében vetekednek bárkivel.

Ebben a nagy, nemes küzdelemben az irányító szerepet az Óbudai Dalkoszoru vitte. Most van ötven esztendeje, hogy megalakították a története szorosan összekapcsolódik a Magyar Óbuda — amit ma már a svábok annyit hangoztatnak —

fejlődésével. Az első évek nagyon silányul folytak le s az egyesület nagyon sok megpróbáltatáson, tüzpróban ment keresztül. Különösen az anyagiakban szenvedtek hiányt, de ma már jól bírják magukat s nemsokára az egyesületi házat is fölépíthetik. Ennek az évnek az őszén fényes ünnepségek keretében ülik meg az Óbudai Dalkoszoru fennállásának félszázados jubileumát, amely egyttal az óbudai magyarság ünnepe is lesz.

Az elnyomatás Feteébeajtó napjai után, amikor a magyar nemzet már ébredni kezdett abból a delejes álomból, amelybe az osztrák reakció döntötte, indult meg a hatalmas akció a magyarosításért. Nagy titokban dolgoztak, a hatóság soha se tudott meg róluk semmi terhelő adatot. Óbuda akkor még tiszta német volt, a lakosság érzelme ugyan velünk közös, de anyanyelve német. A hajógyári tisztviselők, karöltve a magyar tanítóssággal, indították meg a mozgalmat. Már a hatvanas évek elején, 1861-ben megalakították az Óbudai Dalkoszorut. Hangzatos, semmitmondó jelszavát adtak az egyesületnek, amely nemcsak a be nem avatottakat, de még a hivatalos testületeket is elbámulta: „Im Fried und Leben fehlt uns nie Harmonie. (Dal viditja éltünk, míg csak egyet értünk)“. A terv sikerült. A hatóság meg volt győződve, hogy csak egy egyszerű mulatni és mulattatni vágyó társaság alakult mindennemű politikai törekvés nélkül.

A megalakuláskor csak négy működő tagja volt az egyesületnek: Szauer Emil, Trebitzky József, Ellinger Hugó és Rothler Károly. A harmadik kerület irányadó tagjai és vezető körei a legnagyobb lelkesedéssel csatlakoztak hozzájuk s leginkább mint alapító vagy pártoló tagok pénzbeli

áldozatokkal segítették őket hatalmas munkájukban. Az alapító tagok legnagyobb része már itt hagyta a földi életet, csak Klekner Mihály és Kémeter Antal élnek még közülök. A működő tagok közül csak az öreg „Trebitzky bácsi“ él, a többiek már régen a föld alatt pihennek. Az öreg, agg bácsi már közel jár a kilenc tízeshöz, de azért még most is fiatalos buzgalommal, élénk kedélyvel érdeklődik az egyesület ügyei iránt.

Az első évekről csak fekete lapokat találunk a Dalkoszoru történetében. Az anyagi támogatás

a lehető legminimálisabb volt, helyiséget, természet nem tudtak szerezni és ezért leginkább a tagok magánlakásán gyakorolták magukat. Egy időben — mint a kör iratai bánatosan emlékeznek meg róla — Ritzer Simon házában, a mosókonyhában tartották a próbaénekléseket. Nemsokára azonban az ő egük is földerült. Az iskolaigazgatók nagy utánjárásra kivívták a hatósági engedélyt s ezután a tornatermekben és disztermekben tartották a próbákat. Itt hazafias ünnepélyeket is rendeztek, összejöveteleket tartottak, amelyeken az együttérzést növelték. Az iskolai hangszerek használatát is megkapták, amire nemsokára a zenekart is megalakították.

A huszonöt éves jubileumot 1887-ben tartották meg. Ekkor már a tagok többségét a tanítók képezték. Az egyesület több száz pártoló taggal dicsekedett s működő tagok is számosan jelentkeztek. Az énekkar leginkább eredeti magyar nótákkal aratta legnagyobb sikereit. A huszonöt éves jubileumi emléktáblán az alapítók köre a következők sorakoztak: Walter Vilmos (1869), Kronstein Ferenc (1872), Bacsa József (1874), Müller Károly (1880), Mally Konrad (1881), Frankl Mór (1882), Bohum István (1883), Wégh Pál (1883), Ritzer Simon (1885), Herpy Arnold (1885), Michalovszky István (1885), Zozula Ferenc (1886), Boschkovitz Ferenc (1886), Rosenberg Armin (1886) és Lenz Lajos (1886). Karnagy Hoffmann Gyula volt 1875 óta.

A tulajdonképeni magyarosítás négy ember munkája. Néhai *Schödel* Károly építési vállalkozó, az egyesület örökös tiszteletbeli tagja, *Linzenpöcz* Ferenc gyárgondnok, a kör egykori elnöke, *Sajó* Sándor és *Gáti* György iskolai igazgatók voltak az irányítói a magyarosító küzdelemnek. A hetvenes évek elejéig a magyar nóták csak ritkán szerepeltek az énekrenden, míg 1907-ben már alig került német szám a dalárda műsorára. Ebben az évben *Gáti* György elérkezettnek látta az időt arra, hogy az egyesület célját nyíltan bevallja. Egyenesen föllépett és kijelentette, hogy az ő iskolájában a vezetése alatt álló dalkör tagjai németül nem énekelnek.

A határozott föllépés nem okozott nagyobb bonyodalmat. Egy-két régi német tag vált csak ki az egyesületből, de helyükre a magyar érzelmű polgárság tömegesen sorakozott.

A dalkör ekkor már mint zenei egyesület is jó hírnévnek örvendett. Sok országos nevű karnagy a kör révén jutott érvényre. *Pekarek*, *Stacke*, *Selley*, *Lindl*, *Hoffmann*, *Lányi*, *Mészáros*, *Hoppe*, *Ébner*, *Hackl*, *Dombay*, *Starck*, *Krausz*, *Bisvogel* és még számosan innen kerültek ki.

A kör aranykorát 1889-ben élte. *Lányi* Ernő, a zseniális, nagytehetségű zeneszerző, a kiváló muzsikus, elvállalta a karmesteri pálcát. Ekkor már 35 tag működött s a legnagyobb sikereket ekkor aratták. Anyagi erők hiánya miatt országos versenyeken csak két ízben vettek részt. Az első nyilvános szereplés *Székesfehérvárott* volt. A Délvi-

déki Dalszövetség meghívására a negyventagu dalárda versenyen kívül mutatta be képességét. A hatás igen nagy volt, különösen *Eberhard* és *Mihalovszky* arattak osztatlan sikert. Az 1909-diki *Kecskeméti országos versenyre* *Zöld* Károly karnagy vezetésével már be is neveztek s elnyerték a nagyértékű ezüst babérkoszorút.

A félszázados jubileumi ünnepek országos jellegűek lesznek. Az előkészületi munkálatok már most folynak *Nemes* Árpád, a kör ambiciózus titkára vezetésével. Az *Óbudai Dalközü* történetét aranykönyvbe foglalják, amely érdekes történelmi dokumentum lesz Óbuda megmagyarosodásának történetéhez.

Ca. Paizs Ödön.